

Ідентичність в суспільстві модерну

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Третій (освітньо-науковий)</i>
Галузь знань	<i>05 Соціальні та поведінкові науки</i>
Спеціальність	<i>054 Соціологія</i>
Освітня програма	<i>Соціологія</i>
Статус дисципліни	<i>Вибіркова</i>
Форма навчання	<i>очна(денна, вечірня)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>2 курс, весняний семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>4 кред. ЄКТС/120 годин</i> <i>лекції – 18 год., семінарські заняття – 36 год., СРС - 66 год.</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Залік / Модульна контрольна робота</i>
Розклад занять	<i>http://roz.kpi.ua/</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор: к.с.н., доцент Коржов Геннадій Олександрович, korzhovga@gmail.com</i>
Розміщення курсу	<i>https://classroom.google.com/c/NzlwMjE5OTkxMTk0</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

В загальному сенсі ідентичність можна визначити як, з одного боку, уявлення індивіда про самого себе як носія певних якостей, рис, властивостей, вмінь тощо, які відрізняють його від інших людей, роблять його своєрідним і неповторним, а також надають відчуття тяглості і спадковості, незмінності в часі та просторі. З іншого боку, ідентичність передбачає самоототожнення індивідом себе з певними соціальними, професійними, національними, територіально-просторовими, класовими, релігійними та іншими спільнотами, емоційне та нормативно-ціннісне ставлення до своєї групової належності. В першому випадку прийнято казати про персональну або особисту ідентичність, а в другому – про колективну або групову. І перша, і друга за своїм природою, походженням і моделями презентації є соціальною.

Ідентичність належить до числа найбільш актуальних феноменів, які протягом кількох останніх десятиліть привертають підвищену увагу не тільки науковців, але й політиків, журналістів і широкого загалу. Зацікавленість в даній проблематиці не є випадковою і пояснюється тими глобальними трансформаціями, які є безпрецедентними за своїми масштабами та глибиною, втягують до орбіти свого впливу тією чи іншою мірою всі суспільства. Ідентичність набуває характер проблеми, коли те, що зовсім недавно видавалось цілісним, стійким і стабільним, набуває рис сумнівності, плинності та невизначеності. Відомий англійський соціолог Е.Гіденс характеризує сучасну ідентичність як таку, що переживає «кризу», а інший видатний мислитель З.Бауман визначає новітню ситуацію з ідентичністю як її «відкриття» в глобалізованому світі. Подібні характеристики не випадкові та відображають особливості реальних ідентифікаційних процесів в сучасну добу. Дана тематика є надзвичайно актуальною для сучасної України, де останніми роками посилюються процеси становлення сучасної української нації, зміцнення національної ідентичності і, водночас, поширення проєвропейських орієнтацій та європейської ідентичності. Ці зміни в ідентифікаційних моделях і практиках відбуваються на тлі глибоких трансформацій різних сфер життя та військового конфлікту на сході країни.

Ми живемо в епоху радикальних соціальних перетворень, які відбуваються на локальному, регіональному, національному та глобальному рівнях та які призводять до глибокої кризи в царині конструювання та підтримування соціальних ідентичностей. Знайомі, вкорінені та санкціоновані суспільством зразки та моделі само-ідентифікації зазнають істотних змін, ставляться під сумнів, підриваються, в той час як нові ще тільки формуються. Відбуваються зміни всієї системи категоризації навколишнього світу. Ось чому вивчення процесів само-ідентифікації становить винятковий теоретико-пізнавальний та науково-практичний інтерес.

Соціальна ідентичність може розглядатись як принцип пізнання та орієнтації в навколишньому соціальному середовищі та як стрижневий елемент в системі соціальної категоризації світу. Спільна ідентичність зумовлює подібність об'єктивних інтересів, соціальних практик, ціннісних орієнтацій, структурних контекстів і змісту соціальної інтеракції, наявність конгруентних картин світу та схожість «Я-концепцій». Вірогідно, що носії певної ідентичності поділяють ті ж самі когнітивні моделі, тобто принципи категоризації навколишнього світу, його розподілу на «ми» та «вони», компоненти світогляду, розуміння матеріальних і політичних умов і інтересів. Врешті решт, це призводить до створення символічних і ментальних кордонів, соціальної дистанції та конфліктів між групами та категоріями.

Відповідно до вимог ОНП **метою дисципліни** є посилення у аспірантів здатностей:

- Здатність вести науково-дослідницьку діяльність, включаючи аналіз проблем, постановку цілей і завдань, вибір способу й методів дослідження, а також оцінку його якості (ЗК01);
- Здатність знаходити, обробляти й аналізувати релевантну інформацію для вирішення проблем й прийняття рішень (ЗК04);

- Здатність використовувати засоби інформаційних та комунікаційних технологій у науковій та професійній комунікації (ЗК06);
- Здатність визначати проблематику та методологічні підходи до наукових досліджень у галузі соціології, планування та проведення, збір даних, інтерпретація, представлення результатів (ФК01);
- Здатність самостійно планувати та виконувати науково-дослідну діяльність у рамках спеціальності соціологія з використанням сучасних теорій, методів та інформаційно-комунікаційних технологій (ФК03);
- Здатність збирати, аналізувати та узагальнювати соціальну інформацію з використанням соціологічних методів (ФК04);
- Здатність презентувати результати власних досліджень, в тому числі із використанням цифрових технологій (інфографіки, storytelling with data, dashboards) (ФК07);
- Здатність аргументувати та захищати теоретичну позицію на основі емпіричної роботи (ФК11);
- Здатність науково обґрунтовано створювати нові соціологічні знання (ФК12).

Завданням дисципліни є посилення наступних результатів навчання:

- Розуміти історію розвитку соціології, її сучасні концепції та теорії, основні проблеми (ПРН02);
- Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні, Європі та світі (ПРН03);
- Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті наукових та професійних задач (ПРН04);
- Вміти використовувати інформаційно-комунікаційні технології у процесі пошуку, збору та аналізу соціологічної інформації, презентації результатів дослідження (ПРН07);
- Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу наукових джерел (ПРН08);
- Володіти навичками збору та опрацювання соціальної інформації з використанням кількісних та якісних методів (ПРН10);
- Презентувати результати власних досліджень для фахівців і нефахівців (ПРН11);
- Використовувати понятійно-термінологічний апарат ідентифікаційних теорій для теоретичного аналізу сучасних процесів ідентифікації;
- Застосовувати соціологічні методи дослідження процесів міжгрупової та міжкультурної взаємодії в регіонах прикордоння;
- Провести вторинний аналіз соціологічних даних, зібраних в рамках міжнародних порівняльних проектів за участю України;

- Підготувати аналітичний текст в жанрі наукової статті або звіту (на прикладі існуючих масивів даних або використовуючи результати власного міні-дослідження).

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Для успішного засвоєння даної дисципліни аспіранти мають пройти навчання з наступних навчальних дисциплін: «Історична соціологія модернів, модернізацій та розвитку», «Іноземна мова для наукової діяльності». Крім того, бажано також мати середній рівень володіння англійською мовою не нижче B1.

Отримані під час навчання з даної дисципліни знання, вміння та навички можуть з успіхом застосовуватись при опануванні в подальшому таких дисциплін, як «Методологія та соціологія наукових досліджень», при проходженні педагогічної практики та при написанні докторської дисертації.

3. Зміст навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	Всього	у тому числі			
		Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні (комп'ютерний практикум)	СРС
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІДЕНТИЧНОСТІ В КЛАСИЧНІЙ ТА СУЧАСНІЙ СОЦІОЛОГІЧНІЙ ДУМЦІ. СОЦІАЛЬНІ ІДЕНТИЧНОСТІ В МОДЕРНУ ДОБУ.					
Тема 1.1. Вступ до курсу «Соціальна ідентичність та процеси модернізації».	7	1	2	0	4
Тема 1.2. Стан і перспективи дослідження ідентичностей у вітчизняній соціології.	6	1	2	0	3
Тема 1.3. Ідентичність особистості як предмет аналізу в соціальній психології.	7	1	2	0	4
Тема 1.4. Соціальна ідентичність: поняття, контексти, концепції.	6	1	2	0	3
Тема 1.5. Соціологічні концептуалізації ідентичності: класичний етап.	7	1	2	0	4
Тема 1.6. Соціологічні концептуалізації ідентичності: пост-класичний (сучасний) етап-1.	6	1	2	0	3
Тема 1.7. Соціологічні концептуалізації ідентичності: пост-класичний (сучасний) етап-2.	6	1	2	0	3
Тема 1.8. Процеси ідентифікації в умовах сучасності (модерну) та	6	1	2	0	3

пост-сучасності (пост-модерну).					
Тема 1.9. Конфлікти ідентичностей в сучасному світі.	7	1	2	0	4
Контрольні заходи	не передбачено				
Разом за розділом 1	58	9	18	0	31
РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІДЕНТИЧНОСТЕЙ В СОЦІОЛОГІЇ					
Тема 2.1. Методологічні аспекти емпіричного дослідження соціальної ідентичності-1.	7	1	2	0	4
Тема 2.2. Методологічні аспекти емпіричного дослідження соціальної ідентичності-2.	7	1	2	0	4
Тема 2.3. Кількісні методи вимірювання соціальної ідентичності-1.	6	1	2	0	3
Тема 2.4. Кількісні методи вимірювання соціальної ідентичності-2.	7	1	2	0	4
Тема 2.5. Якісні методи дослідження соціальної ідентичності.	6	1	2	0	3
Тема 2.6. Біографічний метод та історія сім'ї в дослідженнях соціальної ідентичності.	6	1	2	0	3
Тема 2.7. Включене спостереження, автоетнографія та кейс-стаді як методи дослідження соціальної ідентичності.	6	1	2	0	3
Тема 2.8. Фокус-група як метод дослідження соціальної ідентичності.	6	1	1	0	4
Тема 2.9. Критична соціологія як методологія дослідження соціальної ідентичності.	5	1	1	0	3
Разом за розділом 2	56	9	16	0	31
МКР	6	-	2	-	4
Всього годин:	120	18	36	0	66

4. Навчальні матеріали та ресурси

4.1. Базова література:

1. Аршава І.Ф. Соціальна ідентичність особистості в модернових умовах: колективна монографія / І.Ф. Аршава [та 14 інших]; за науковою редакцією І.Ф. Аршава. Дніпро: К.О. Біла, 2018.
2. Гнатюк О. Прощання з імперією. Українські дискусії про ідентичність. Київ: Критика, 2005.
3. Гібернау М. Ідентичність націй. Київ: Темпора, 2012.

4. Сміт Е. Національна ідентичність. Київ: Основи, 1994.
5. Фукуяма Ф. Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості. Київ: Наш Формат, 2020.

4.2. Допоміжна література

1. Андерсон Б. Уявлені спільноти. Київ: Критика, 2001.
2. Коржов Г.О. Територіальні ідентичності: концептуальні інтерпретації в сучасній зарубіжній соціологічній думці // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2010. №1. С.107-124.
3. Куромія Х. Зрозуміти Донбас. 2-е вид. Київ: Дух і Літера, 2016.
4. Львів – Донецьк: соціальні ідентичності в сучасній Україні / Україна модерна. Спеціальний випуск / За ред. Я.Грицака, А.Портнова, В.Сусака. Київ-Львів: Критика, 2007.
5. Мід Дж. Г. Дух, самість і суспільство. З точки зору соціального біхевіориста. Київ: Український Центр духовної культури, 2000.
6. Еліас Н. Процес цивілізації. Соціогенетичні і психогенетичні дослідження. Київ: Перун, 2003.
7. Еліас Н. Про німців. Київ: Юніверс, 2010.
8. Шюц А., Лукман Т. Структури життєсвіту. Харків: Фоліо, 2018.
9. Castels M. The Power of Identity. 2nd ed. Chichester: Wiley-Blackwell, 2010.
10. Giddens A. Modernity and Self-Identity. Self and Society in the Late Modern Age. London: Polity, 1991.
11. Jenkins R. Social Identity. 3rd ed. London, New York: Routledge, 2008.
12. Lawler S. Identity: Sociological Perspectives. Cambridge: Polity Press, 2008.
13. Measuring Identity: A Guide for Social Scientists / Abdelal R., Herrera Y., Johnston A.I., McDermott R. (eds.). Cambridge: Cambridge University Press, 2009.

4.3. Навчальні онлайн ресурси

1. <http://www.socio-journal.kpi.kiev.ua> – Вісник КПІ ім. Ігоря Сікорського. Соціологія. Політологія. Право.
2. <http://i-soc.com.ua/journal/content.php> – Соціологія: теорія, методи, маркетинг.
3. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.
4. <https://prometheus.org.ua> – Онлайн-курси України та світу.
5. <https://coursera.org> – Онлайн-курси.

Всі зазначені вище джерела є доступними в Інтернеті або на сторінці дисципліни в Google Classroom, а також в методичному кабінеті кафедри соціології (ауд. 503, корп.7). Обов'язкові до прочитання фрагменти будуть вказані під час проходження відповідних тем.

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни(освітнього компонента)

Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань
	Лекція 1.
1.1	Тема: Вступ до курсу «Соціальна ідентичність та процеси модернізації» Основні питання: Актуалізація ідентифікаційної проблематики в сучасному світі: причини та наслідки. Предмет дисципліни, структура та задачі курсу. Зв'язок курсу з іншими дисциплінами соціально-гуманітарного циклу та її місце в системі

	<p>професійної підготовки соціолога. Філософія, психологія та соціологія ідентичності: специфіка підходів.</p> <p>СРС: Порівняти поняття «соціальна роль» і «соціальна ідентичність». Записати в таблиці критерії порівняння та результати аналізу.</p>
1.2	<p>Тема: Стан і перспективи дослідження ідентичностей у вітчизняній соціології.</p> <p>Основні питання: Соціологічна концептуалізація ідентичності. Основні функції теорії ідентичності. Становлення «Соціології ідентичності» як окремої галузі знань.</p> <p>СРС: Визначити внесок Е.Еріксона в розвиток соціальної теорії ідентичності.</p>
	Лекція 2.
1.3	<p>Тема: Ідентичність особистості як предмет аналізу в соціальній психології</p> <p>Основні питання: Соціально-психологічне осмислення проблеми ідентичності: Я-образ, Я-концепція, само-категоризація. Соціально-психологічні теорії ідентичності (теорія соціальної ідентичності Г.Теджфел, теорія соціальної категоризації Дж.Тернер).</p> <p>СРС: Проаналізувати результати тесту на визначення локусу контролю.</p>
1.4	<p>Тема: Соціальна ідентичність: поняття, контексти, концепції</p> <p>Основні питання: Найважливіші поняття ідентифікаційної теорії. Ідентичність індивідуума (особиста, персональна ідентичність). Групова (колективна) ідентичність (ідентичність групи). Соціальна ідентичність. Культурна ідентичність. Творення та відтворення ідентичності в дискурсах (наративах, риториці, репрезентаціях) та соціальних практиках. Зовнішнє та внутрішнє трактування ідентичності.</p> <p>СРС: Проаналізувати результати тесту 20 самовизначень «Хто Я?» згідно запропонованої викладачем схеми.</p>
	Лекція 3.
1.5	<p>Тема: Соціологічні концептуалізації ідентичності: класичний етап</p> <p>Основні питання: Класичні концепції вивчення ідентичностей та ідентифікаційних процесів. Структурна (структурно-функціональна) парадигма дослідження проблематики ідентичності. Теорія ідентифікації Фрейда та її можливі соціологічні імплікації. Роль Е. Еріксона в розробці теорії ідентичності. Теорія ідентичності Дж.Г.Міда.</p> <p>СРС: Порівняти імпульсивне та рефлексивне «Я» (I – me). Результати порівняння презентувати у вигляді таблиці.</p>
1.6	<p>Тема: Соціологічні концептуалізації ідентичності: пост-класичний (сучасний) етап-1</p> <p>Основні питання: Сучасні концепції вивчення ідентифікаційних процесів. Ідентичність як процес та його етапи. Трактовка ідентифікації як рівня інтерналізації (М. Ейнсворт, Дж. Боулбі, М. Малер, Р. Шафер, У. Мейсснер). Феноменологічні та етнометодологічні підходи в дослідженні ідентичності. Життєвий світ, соціальна дія та ідентичність в феноменологічній соціології А.Шюца. Соціальне конструювання реальності та ідентичність в концепції П.Бергера та Т.Лукмана (теорія соціалізації). Структура, різновиди та рівні функціонування ідентичності. Ієрархія та опуклість ідентичностей. Місце розташування та сила прояву ідентичностей. Соціальні ролі та ідентичності:</p>

	<p>проблема співвідношення. Соціально-структурна та класова ідентифікація. Структурно-діяльнісна теорія ідентичності (Т.Заславська).</p> <p>СРС: Порівняти основні положення теорій ідентичності, сформованих в рамках символічного інтеракціонізму, феноменології та етнометодології. Зробити висновки.</p>
	Лекція 4.
1.7	<p>Тема: Соціологічні концептуалізації ідентичності: пост-класичний (сучасний) етап-2</p> <p>Основні питання: Етнометодологія соціальної ідентичності. Ідентичність особи у світі повсякденних соціальних дій (Г.Гарфінкель). Рольова ідентичність та техніки презентації в драматургічній соціології І.Гофмана. Поняття «рольової дистанції» як механізму підтримування Я-ідентичності. Три моделі ідентичності Р.Роббінса ('Identity Culture and Behaviour'): модель здоров'я, інтеракційна та світоглядна моделі. Структурно-процесуальна психосоціологічна модель ідентичності (G.Breakwell, M.Melchior, Z.Bokszański): структурні елементи та динамічні процеси (акомодація, асиміляція, оцінювання). «Ідентичність під загрозою»: джерела загроз і стратегії їх подолання (Г.Брейквел). Чотири принципи ідентичності (самоповага, само-ефективність, своєрідність, безперервність). Постмодерністська лінія теоретизування. Критика досліджень ідентичності, концептуальних понять і дослідницьких стратегій (Р.Брюбейкер, Ф.Купер).</p> <p>СРС: Розглянути три моделі конструювання ідентичності М.Кастельса та застосувати їх до конкретного прикладу.</p>
1.8	<p>Тема: Процеси ідентифікації в умовах сучасності (модерну) та пост-сучасності (пост-модерну)</p> <p>Основні питання: Специфіка проблематики ідентичності в модерному суспільстві. Ідентичності в умовах радикализованого модерну (концепція Е.Гіденса). Історичні концепції соціальної ідентичності. Історично-процесуальна концепція ідентичності Н.Еліаса. Цивілізаційні виміри ідентичності (Ш.Ейзенштадт). Диспозиційна концепція саморегулювання соціальної поведінки (В.А. Ядов). Ідентичність і соціальні зміни. Маргінальні ідентичності як вияв дисонуючої модернізації. Розмивання меж між сферами приватного і публічного, секулярного і релігійного – імплікації для процесів ідентифікації.</p> <p>СРС: Зробити опорний конспект праці Н.Еліаса «Зміна балансу між «Я» та «Ми». Визначити основні причини зміни балансу між особистою та колективною ідентичностями.</p>
	Лекція 5.
1.9	<p>Тема: Конфлікти ідентичностей в сучасному світі</p> <p>Основні питання: Есенціалістська та конструктивістська інтерпретації соціальної ідентичності. Концепція національної ідентичності (Е.Сміт). «Уявлена спільнота» (Б.Андерсон). Мультикультуралізм, політика визнання та ідентичність (Ч.Тейлор). Етнічна та національна ідентичності як фактор політичного конфлікту. Індивідуальні та групові ідентичності в розгортанні насильства.</p> <p>СРС: У вигляді тез викласти основні положення радянської «культурно-історичної школи» (Л.Виготський, А.Лурія, А.Леонтьев, М.Бахтін).</p>
2.1	Тема: Методологічні аспекти емпіричного дослідження соціальної

	<p>ідентичності-1</p> <p>Основні питання: Ідентичність як змінна. Концептуалізація та вимірювання соціальної ідентичності (модель Г.Бреді, С.Каплан). Аналітична модель для вивчення колективної ідентичності (Р.Ебделал, Й.Герера, А.Джонстон, Р.МакДермот): зміст і констестація. Зміст колективної ідентичності: конститутивні норми, соціальні цілі, реляційні порівняння з іншими соціальними категоріями, когнітивні моделі. Констестація як рівень узгодженості щодо змісту спільної категорії.</p> <p>СРС: Ознайомитися з аналітичною моделлю вивчення колективних ідентичностей Р.Ебделала та застосувати її на конкретному прикладі.</p>
	<p>Лекція 6.</p>
2.2	<p>Тема: Методологічні аспекти емпіричного дослідження соціальної ідентичності-2</p> <p>Основні питання: Загальна класифікаційна схема для ідентичностей: категорії, атрибути, виміри (К.Чандра, Д.Лейтін). Евристичні можливості застосування різних методів вивчення ідентичності в соціології. Обумовленість методологічного вибору теоретичною моделлю. Конструювання вимірювальних інструментів. Переваги та недоліки окремих вимірювальних стратегій. Порівняльні можливості кількісних і якісних методів у дослідженні соціальної ідентичності.</p> <p>СРС: Порівняти два вимірювальні інструменти для вивчення соціальної ідентичності. Вказати на їхні сильні та слабкі сторони.</p>
2.3	<p>Тема: Кількісні методи вимірювання соціальної ідентичності-1</p> <p>Основні питання: Опитування (стандартизоване інтерв'ю та анкетування: закриті та відкриті запитання). Різні варіанти операціоналізації поняття «ідентичність». Приклади проведення досліджень соціальної ідентичності з використанням опитувальних методик.</p> <p>СРС: Проаналізувати методіку вивчення ідентичності, що використовувалась в дослідженні «Львів-Донецьк». Зробити висновки щодо пізнавальних можливостей запропонованих підходів.</p>
	<p>Лекція 7.</p>
2.4	<p>Тема: Кількісні методи вимірювання соціальної ідентичності-2</p> <p>Основні питання: Контент-аналіз й інші методи аналізу тексту. Тестові процедури. Тест 20 самовизначень «Хто Я?» (Кун, МакФартленд). Семантичний диференціал (Ч.Осгуд). Q-сортування (В.Стефансон) та його модифікації. Стандартизовані опитувальники. Соціальний експеримент як метод дослідження процесів категоризації та ідентифікації. Приклади досліджень процесів ідентифікації та соціальних ідентичностей в рамках кількісної парадигми.</p> <p>СРС: Проаналізувати дані, отримані за допомогою метода семантичного диференціалу.</p>
2.5	<p>Тема: Якісні методи дослідження соціальної ідентичності</p> <p>Основні питання: Дискурси як публічні репрезентації ідентичності. Дискурс як контекстуально-залежний, спрямований на дію, та соціально сконструйований. Дискурсивні механізми конструювання ідентичності. Влада, знання та ідентичність: дискурс-аналіз М.Фуко. Асиметричні контр-концепти (Р.Козеллек).</p>

	СРС: Проаналізувати запропонований викладачем текст за допомогою дискурс-аналізу.
	Лекція 8.
2.6	Тема: Біографічний метод та історія сім'ї в дослідженнях соціальної ідентичності Основні питання: Біографічний метод, його можливості та алгоритми застосування в дослідженнях ідентифікаційних структур і практик. «Історія сім'ї» Д.Берто. Біографічний метод дослідження ідентичностей (П.Бергер, Б.Бергер «Соціологія: Біографічний метод»). СРС: Застосувати біографічний метод до проблематики соціальної ідентичності.
2.7	Тема: Включене спостереження, автоетнографія та кейс-стаді як методи дослідження соціальної ідентичності Основні питання: Включене спостереження. Автоетнографічна дослідницька практика вивчення соціальних ідентичностей. Дослідження окремого випадку (case-study) як стратегія та методологія. СРС: Розробити коротку програму проведення дослідження соціальної ідентичності з використанням одного із якісних методів.
	Лекція 9.
2.8	Тема: Фокус-група як метод дослідження соціальної ідентичності Основні питання: Фокус-групи в дослідженнях проблем ідентичності. Приклади досліджень процесів ідентифікації та соціальних ідентичностей в рамках якісної парадигми. СРС: Проаналізувати результати фокус-груп, присвячених проблемам європейської ідентичності.
2.9	Тема: Критична соціологія як методологія дослідження соціальної ідентичності Основні питання: Основні теоретико-методологічні засади критичної соціальної науки та проблематика соціальної ідентичності та ідентифікації. Критичний дискурс-аналіз (Н.Феркло, ван Дейк, Водак) і дискурсивна психологія. Приклади досліджень соціальних ідентичностей в руслі критичної соціальної науки. СРС: Проаналізувати запропонований викладачем текст методами дискурсивної психології та критичного дискурс-аналізу.

Семінарські (практичні) заняття

Основні цілі практичних занять – засвоєння матеріалу лекцій та результатів самостійної роботи студентів, поглиблення здобутих знань, формування навиків підготовки виступів, формулювання та відстоювання власної позиції, а також набуття навичок аналізу соціологічної інформації з використанням спеціалізованого програмного забезпечення.

Основні завдання циклу практичних занять:

- Сформувати плюралістичне та науково обґрунтоване соціологічне мислення у студентів у процесі опрацювання ними різноманітних теоретико-методологічних і методичних

підходів до вивчення проблем ідентичності, результатів дослідження різних типів і форм соціальної ідентифікації;

- Навчити застосовувати отримані знання та вміння для проведення власних міні-досліджень, комбінуючи якісні та кількісні методи збирання та аналізу емпіричних даних.

N з/п	Назва теми заняття
1.1	<p>Семінарське заняття 1. Ідентичність в соціологічному дискурсі. Розгляд основних соціологічних підходів до поняття ідентичності. Аналіз еволюції концепту «соціальна ідентичність» у класичних та сучасних соціологічних теоріях. Визначення основних дискурсивних стратегій у формуванні ідентичності.</p>
1.2	<p>Семінарське заняття 2. Становлення соціології ідентичності. Дослідження історичних передумов виокремлення соціології ідентичності як окремої галузі знань. Аналіз внеску ключових мислителів у формування цієї дисципліни. Обговорення сучасного стану соціологічних досліджень ідентичності.</p>
1.3	<p>Семінарське заняття 3. Соціально-психологічні концептуалізації особистої та соціальної ідентичності. Розгляд основних концепцій особистої та соціальної ідентичності у соціальній психології. Визначення взаємозв'язку між самоідентифікацією та соціальними групами. Аналіз когнітивних та емоційних аспектів процесу ідентифікації.</p>
1.4	<p>Семінарське заняття 4. Соціально-психологічні теорії ідентичності когнітивного напрямку. Дослідження теорій, що пояснюють формування ідентичності через когнітивні процеси. Розгляд теорії соціальної ідентичності Г.Теджфела та теорії самокатегоризації Дж.Тернера. Аналіз ролі сприйняття соціального контексту в процесах ідентифікації.</p>
1.5	<p>Семінарське заняття 5. Інтеракціоністські концепції соціальної ідентичності-1. Вивчення символічного інтеракціонізму як підґрунтя для аналізу соціальної ідентичності. Аналіз концепції «Я» Дж.Г.Міда: імпульсивне та рефлексивне «Я». Дослідження процесу ідентифікації через соціальні взаємодії та рольову поведінку.</p>
1.6	<p>Семінарське заняття 6. Інтеракціоністські концепції соціальної ідентичності-2. Розгляд драматургічного підходу І.Гофмана та його трактування соціальної ідентичності. Аналіз поняття рольової дистанції та технік управління враженням. Дослідження взаємозв'язку між соціальними ролями та формуванням особистісної ідентичності.</p>
1.7	<p>Семінарське заняття 7. Ідентичність в «теоріях сучасності»-1. Огляд концепцій ідентичності в контексті модерну та постмодерну. Аналіз ідей Е.Гіденса щодо ідентичності у радикалізованому модерні. Дослідження впливу соціальних змін на процеси ідентифікації особистості та груп.</p>
1.8	<p>Семінарське заняття 8. Ідентичність в «теоріях сучасності»-2. Розгляд постструктуралістських та конструктивістських підходів до ідентичності. Аналіз концепцій соціального конструювання реальності П.Бергера та Т.Лукмана. Вивчення феномену «рідкої ідентичності» у працях З.Баумана.</p>
1.9	<p>Семінарське заняття 9. Постколоніальні теорії ідентичності. Аналіз впливу колоніалізму на формування культурних та національних ідентичностей.</p>

	Дослідження концепцій Е.Саїда про орієнталізм та гібридність. Вивчення постколоніальних стратегій опору та переосмислення ідентичності у глобальному контексті.
2.1	Семінарське заняття 10. Соціальні ідентичності в сучасну добу-1. Стать і гендер. Розгляд відмінностей між біологічною статтю та соціально сконструйованим гендером. Аналіз феміністичних та квір-теорій у вивченні гендерної ідентичності. Вплив соціальних норм і культурних стереотипів на формування гендерних ролей.
2.2	Семінарське заняття 11. Соціальні ідентичності в сучасну добу-2. Етнічна та національна ідентичності. Дослідження етнічної та національної ідентичності як чинників соціальної згуртованості. Аналіз концепції «уявленої спільноти» Б.Андерсона. Вивчення націоналізму як політичного проекту і механізму формування колективної ідентичності.
2.3	Семінарське заняття 12. Соціальні ідентичності в сучасну добу-3. Територіально-просторові ідентичності. Розгляд просторової прив'язаності як чинника формування соціальної ідентичності. Аналіз локальних, регіональних та урбаністичних ідентичностей. Дослідження впливу глобалізації на зміну територіальних ідентичностей.
2.4	Семінарське заняття 13. Соціальні ідентичності в сучасну добу-4. Транснаціональні ідентичності. Вивчення впливу міграції та глобалізації на соціальну ідентичність. Аналіз мультикультуралізму та його ролі у формуванні нових ідентичностей. Дослідження феномену діаспор та їхньої ролі у збереженні національної ідентичності.
2.5	Семінарське заняття 14. Соціальні ідентичності в сучасну добу-5. Класові ідентичності. Аналіз соціальної стратифікації та її впливу на класову ідентичність. Вивчення марксистських та неомарксистських підходів до класової структури суспільства. Дослідження взаємозв'язку між економічним статусом, стилем життя та самоідентифікацією.
2.6	Семінарське заняття 15. Соціальні ідентичності в сучасну добу-5. Релігійна ідентичність. Дослідження релігійної ідентичності в контексті секуляризації та релігійного відродження. Аналіз взаємозв'язку між релігійною належністю та соціальними практиками. Вивчення ролі релігійних традицій у формуванні колективної ідентичності.
2.7	Семінарське заняття 16. Соціальні ідентичності та міжгруповий конфлікт. Ідентичність та пам'ять. Аналіз ролі соціальної ідентичності у міжгрупових конфліктах. Дослідження механізмів конструювання історичної пам'яті. Вплив колективної пам'яті на формування національної та етнічної ідентичності.
2.8	Семінарське заняття 17. Дискурс-аналітична стратегія дослідження ідентичності. Методологія та методи дослідження соціальних ідентичностей (колоквіум). Огляд дискурсивного підходу до аналізу соціальної ідентичності. Дослідження стратегій репрезентації ідентичності у публічному дискурсі. Аналіз влади та ідентичності через методологію критичного дискурс-аналізу. Обговорення основних методів дослідження соціальної ідентичності: кількісних та якісних. Аналіз переваг та обмежень різних методологічних підходів. Презентація студентських дослідницьких проєктів та їх

	обговорення.
2.9	Семінарське заняття 18. МКР

6. Самостійна робота аспіранта

Самостійна робота є однією із складових навчального процесу, на яку має припадати значний обсяг навчального часу. При цьому аспірант має бути активним учасником навчального процесу, самоорганізовуватися, виробляти навички самостійного пошуку інформації та прийняття рішень. Кількість годин, відведених на самостійну роботу, визначається навчальним планом. Питання та завдання для самостійної роботи визначені робочою програмою до кожної теми з початкової дисципліни.

Опрацювання матеріалу здійснюється переважно шляхом уважного прочитання лекційного матеріалу, виділення в ньому основних та другорядних (тих, в яких здійснюється підведення, до основних) моментів. У випадку зіткнення з незрозумілими моментами необхідно звернутися до відповідних тем в запропонованих рекомендованих джерелах.

Опрацьовуючи певну лекцію доцільно повторювати основні моменти попередніх лекцій, виділяючи можливі зв'язки між розглянутим раніше, та розглянутим тепер.

Формами контролю за самостійною роботою аспірантів є: усні відповіді на запитання за розглянутими темами, написання письмових контрольних робіт. Критеріями оцінювання при виконанні письмових завдань є:

- повнота та точність відповідей;
- правильне використання соціологічного понятійного апарату;
- глибина та достовірність аналізу даних;
- вміння правильно та аргументовано формулювати висновки.

Аспіранти самостійно опрацьовують наступні питання:

1. Порівняти поняття «соціальна роль» і «соціальна ідентичність». Записати в таблиці критерії порівняння та результати аналізу.
2. Визначити внесок Е.Еріксона в розвиток соціальної теорії ідентичності.
3. Проаналізувати результати тесту на визначення локусу контролю.
4. Проаналізувати результати тесту 20 самовизначень «Хто Я?» згідно запропонованої викладачем схеми.
5. Порівняти імпульсивне та рефлексивне «Я» (I – me). Результати порівняння презентувати у вигляді таблиці.
6. Порівняти основні положення теорій ідентичності, сформованих в рамках символічного інтеракціонізму, феноменології та етнометодології. Зробити висновки.
7. Розглянути три моделі конструювання ідентичності М.Кастельса та застосувати їх до конкретного прикладу.
8. Зробити опорний конспект праці Н.Еліаса «Зміна балансу між «Я» та «Ми». Визначити основні причини зміни балансу між особистою та колективною ідентичностями.
9. У вигляді тез викласти основні положення радянської «культурно-історичної школи» (Л.Виготський, А.Лурія, А.Леонт'єв, М.Бахтін).
10. Ознайомитися з аналітичною моделлю вивчення колективних ідентичностей Р.Ебделала та застосувати її на конкретному прикладі.
11. Порівняти два вимірні інструменти для вивчення соціальної ідентичності.

Вказати на їхні сильні та слабкі сторони.

12. Проаналізувати методику вивчення ідентичності, що використовувалась в дослідженні «Львів-Донецьк». Зробити висновки щодо пізнавальних можливостей запропонованих підходів.
13. Проаналізувати дані, отримані за допомогою метода семантичного диференціалу.
14. Проаналізувати запропонований викладачем текст за допомогою дискурс-аналізу.
15. Застосувати біографічний метод до проблематики соціальної ідентичності
16. Розробити коротку програму проведення дослідження соціальної ідентичності з використанням одного із якісних методів.
17. Проаналізувати результати фокус-груп, присвячених проблемам європейської ідентичності.
18. Проаналізувати запропонований викладачем текст методами дискурсивної психології та критичного дискурс-аналізу.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідування занять та виконання завдань

Відвідування лекційних занять є бажаним. Для аспірантів, які бажають досягти відмінних або хороших результатів у навчанні, активна робота на лекційних заняттях є необхідною передумовою. Однак відпрацювання пропущених лекцій не вимагається.

Під час вивчення курсу аспіранти виконують значний обсяг самостійної дослідницької роботи в малих групах. На основі засвоєння теоретичних знань студенти складають дослідницькі програми, які спираються на якісні методи. Готуючи програми та виконуючи дослідження тих чи інших форм і проявів соціальної ідентичності, аспіранти на практиці вчаться працювати з якісними методиками, отримувати та обробляти емпіричні дані, інтерпретувати їх та робити так званий «щільний опис». Від студентів очікується вміння застосовувати теоретичні положення на практиці. Аспіранти навчаються застосовувати базові концептуальні поняття і терміни, що використовуються в рамках різноманітних теорій ідентичності, до аналізу проблем сучасного українського соціуму; розробляти програму та проводити самостійне міні-дослідження соціальної ідентичності із застосуванням окремих соціологічних теорій, аналізувати отримані результати; застосовувати соціологічні методи дослідження процесів міжгрупової та міжкультурної взаємодії; проводити вторинний аналіз соціологічних даних щодо різних типів і форм ідентичності.

Відвідування практичних (семінарських) занять є обов'язковим. Пропущені практичні (семінарські) заняття слід виконати самостійно і відпрацювати під час консультацій.

Рейтинг аспіранта значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на практичних (семінарських) заняттях. Кожне пропущене практичне заняття (незалежно від причин пропуску) знижує підсумковий рейтинг студента з дисципліни. Аспірант, який пропустив практичні заняття, може отримати низький рейтинг, який не дозволить допустити такого студента до заліку. В такому разі теми з пропущених семінарських занять мають бути обов'язково вивчені, а практичні завдання виконані студентом. Контроль знань (розуміння) аспіранта пропущених тем (виконання завдань) відбуватиметься під час спілкування з викладачем за графіком консультацій, доступним на сайті кафедри соціології, або під час перерви у навчальному занятті («на парі»). Аспірант, який виконає відповідні завдання (надасть відповіді на запитання) отримуватиме відповідні бали до рейтингу залежно від якості відповідей (виконання завдання).

Форми роботи

На лекціях висвітлюються зміст основних теоретико-методологічних засад і базових концептуальних понять й термінів, що використовуються в рамках різноманітних теорій ідентичності, сучасного концептуального апарату ідентифікаційного аналізу, теоретико-методологічні основи сучасних концепцій ідентичності, суть та основні аргументи різних теоретичних шкіл і напрямів дослідження проблем ідентифікації, предметна специфіка вивчення ідентичності в рамках філософії, психології, соціальної психології, антропології та соціології, а також місця теорії ідентичності в соціологічному дискурсі, зміст найважливіших теорій ідентичності та їх продуктивних можливостей при аналізі сучасних ідентифікаційних процесів, значення теорій ідентичності для проведення прикладних соціологічних досліджень, результати застосування теорій ідентифікації в процесі дослідження українського соціуму, в т.ч. проблем виникнення та вирішення конфліктів, а також особливості дизайну, організації та проведення досліджень з проблем соціальної ідентифікації. Таким чином, лекція поєднує в собі як теоретико-методологічну, так і методико-практичну складові аналітичного процесу. В сучасному соціально-гуманітарному знанні відсутній єдиний підхід до осмислення ідентифікаційних процесів. Множинний характер теорій ідентичності та ідентифікації передбачає необхідність їх систематизації, визначення теоретико-методологічних засад існуючого концептуального різнобарв'я, з'ясування їх епістемологічних можливостей при вивченні сучасного суспільства. Всі ці питання займають важливе місце в професійній підготовці соціологів і акумулюються в курсі «Соціальна ідентичність та конфлікти в модерному соціумі». Тематика лекцій висвітлена у робочій програмі дисципліни. Вітаються питання від аспірантів до викладача під час лекції. Лектор може ставити питання окремим аспірантам або аудиторії загалом. Вітається діалог між студентами і викладачем на лекції.

Від аспірантів очікується вміння застосовувати теоретичні положення на практиці. На практичних заняттях будуть обговорюватися проблемні аспекти використання різних методів комп'ютерного аналізу соціологічної інформації. Під час практичних занять викладач узагальнюватиме та аналізуватиме помилки і недоліки проведеної аспірантами роботи з обробки та аналізу кількісної та якісної соціологічної інформації, відповідатиме на питання студентів, аспіранти працюватимуть над помилками та недоліки один одного. На заняттях використовуватимуться різні кейс-стаді, робота з різноманітними базами даних, активні методи навчальної діяльності в парах і мікрогрупах. Під час практичних занять аспіранти працюватимуть з різноманітними джерелами кількісної соціологічної інформації, вчитимуться обробляти та аналізувати її за допомогою спеціалізованого комп'ютерного програмного забезпечення. В ході семестру кожний аспірант за обраною темою здійснює підготовку та написання модульної контрольної роботи у вигляді творчого есе на тему власної персональної та соціальної ідентичності (детальний опис МКР див. Додаток В).

Правила поведінки на заняттях

Під час проведення занять рекомендується відключати телефони з метою досягнення більшого рівня уваги та сфокусованості на навчальній діяльності. Водночас, за рекомендацією викладача можна користуватися засобами зв'язку для пошуку інформації на гугл-диску дисципліни або в інтернеті.

Від аспірантів під час занять – як семінарських, так і лекційних, очікується активна діяльність, участь в обговоренні питань, виконання практичних завдань, вправ і задач, постановка запитань, внесок у колективну дискусію тощо.

Під час відповідей на практичних заняттях не слід читати зі смартфона, планшета або ноутбуку. Варто використовувати зроблені аспірантом нотатки, конспекти прочитаного навчального матеріалу та проведений самостійно вдома або на парі аналіз даних.

Правила призначення заохочувальних та штрафних балів

Заохочувальні бали		Штрафні бали	
Критерій	Ваговий бал	Критерій	Ваговий бал
Участь у конференції / публікація тез	5 / 10 балів		
Участь у 2 турі Всеукраїнської студентської олімпіади	10 балів		
Публікація наукової статті	10 балів		

Політика дедлайнів та перескладань

Кожне письмове домашнє завдання, про яке викладач повідомлятиме заздалегідь, має бути виконане до початку відповідного практичного (семінарського) заняття. Виконане завдання треба здати за день до дати відповідного заняття (виставити на сторінці дисципліни в Google Classroom – у випадку дистанційного (онлайн) навчання, переслати на електронну пошту викладача – у випадку очного навчання). За надані невчасно домашні завдання будуть зніматись бали (див.

Правила призначення заохочувальних та штрафних балів).

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки аспірантів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Нижче в таблиці наведено всі види контролю та бали за кожен елемент контролю.

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	%	Ваговий бал	Кількість	Всього
1.	Виступи на семінарських (практичних) заняттях	75	5	15	75
2.	Модульна контрольна робота (МКР)	25	25	1	25
	Всього				100

Календарний контроль

Проводиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силябусу. Проміжна атестація аспірантів (далі – атестація) є календарним рубіжним контролем. Метою проведення атестації є підвищення якості навчання аспірантів та моніторинг виконання графіка освітнього процесу аспірантами.

На першій проміжній атестації аспірант отримує «зараховано», якщо його поточний рейтинг на час атестації складає 20 і більше балів. На другій проміжній атестації аспірант отримує «зараховано», якщо його поточний рейтинг на час атестації складає 40 і більше балів. У випадку, якщо цей показник не відповідає вимогам, виставляється «не атестований». Відпрацювання «не атестації» здійснюється на консультаціях з викладачем шляхом усної відповіді на питання не засвоєного аспірантом матеріалу та виконання пропущених практичних робіт.

Семестровий контроль: залік

Умови допуску до семестрового контролю: зарахування усіх практичних завдань та семестровий рейтинг не менше 40 балів.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Перелік питань, які виносяться на семестровий контроль (залік):

1. Тракткування поняття «ідентичність» в психології та соціології: спільне та відмінне.
2. Концептуальні положення, що розділяються різними теоріями ідентичності.
3. Внесок Е.Еріксона в дослідження ідентичності.
4. Соціально-психологічне осмислення проблеми ідентичності: Я-образ, Я-концепція, самокатегоризація.
5. Соціологічні підходи до проблеми конструювання соціальної ідентичності особистості.
6. Соціальні та інтелектуальні чинники розповсюдження теорій ідентичності в сучасних суспільних науках.
7. Основні функції теорії ідентичності в соціології.
8. Перспективи та складнощі використання поняття «ідентичність» в соціології.
9. Внесок Ч.Х.Кулі в розвиток ідей про природу людського Я. Концепція «дзеркального Я» і первинна група.
10. В.А.Томас як передвісник символічного інтеракціонізму. Установка та визначення ситуації.
11. Теорія ідентичності Дж.Г.Міда.
12. Імпульсивне та рефлексивне «Я» (внутрішньо-психічне – соціальне, І – me). Ідентичність як прийняття ролі іншого.
13. Формування ідентичності в процесі соціалізації. «Значущі інші» та «узагальнений інший».
14. Конструктивістський та есенціалістський підходи в дослідженні ідентичності.
15. Проблема соціальних ідентичностей в сучасній українській соціології: ключові аспекти.

16. Регіональна ідентичність в українському суспільстві.
17. Можливості та сенс порівняння Львова та Донецька через призму соціальних ідентичностей: соціальні, культурно-історичні, національні, демографічні чинники.
18. Методика трендового соціологічного дослідження «Львів – Донецьк: соціологічний аналіз групових ідентичностей та ієрархій суспільних діяльностей – 1994, 1999, 2004, 2009».
19. Ієрархія ідентичностей мешканців Львова та Донецька: спільне та відмінне.
20. Національна ідентичність: сутність і структура.
21. Феномен радянської та пострадянської ідентичності.
22. Регіональне різноманіття та національна ідентичність в сучасному українському суспільстві.
23. Проблематика ідентичності через призму структурно-функціоналістського підходу. Переваги та недоліки цього підходу.
24. Застосування ідей та теорії Мертона в рамках дослідження проблематики ідентичності.
25. Методологія та інструментарій порівняльного дослідження ідентичності: можливості та обмеження (на прикладі польсько-російського проекту).
26. Порівняння польського та російського суспільств через призму ідентифікацій: спільне та відмінне.
27. Зміни в процесах ідентифікації суспільствах, що трансформуються (на прикладі порівняльного польсько-російського дослідження).
28. Продуктивний потенціал ідентифікацій в умовах суспільства, що трансформується.
29. Концепція ідентичності Е.Гіденса. Індивідуальна ідентичність як екзистенційна проблема.
30. Проблеми ідентичності в концепції З.Баумана. «Плинна сучасність».
31. Проблеми ідентичності в концепції І.Гофмана.
32. Ідентичності в епоху глобалізації.
33. Криза приналежності та національна ідентичність в сучасних умовах.
34. Дискурс-аналіз про сутність і механізми конструювання соціальної ідентичності.
35. Влада, знання та ідентичність: дискурс-аналіз М.Фуко.
36. Проблематика ідентичності в критичному дискурс-аналізі.
37. Конверсаційний аналіз та дискурсивна психологія як напрями дослідження ідентичності.
38. Соціально-класова ідентичність.
39. Гендерна ідентичність.
40. Колективна пам'ять як механізм конструювання колективної ідентичності.
41. Політика ідентичності та її наслідки.
42. Мультикультуралізм, політика визнання та ідентичність (Ч.Тейлор).
43. Теорія соціальної ідентичності (Г.Теджфел, Дж.Тернер).
44. Конструювання соціальної реальності та проблема соціальної ідентичності.
45. Публічний вимір релігійної ідентичності в сучасному світі (Х.Касанова).
46. Релігійний фундаменталізм і культурна ідентичність (М.Кастелс).
47. Європейська ідентичність. Ю.Габермас про необхідність і можливість європейської ідентичності.
48. Космополітична (глобальна) ідентичність. У.Бек про космополітичну свідомість.
49. Дослідження соціальної ідентичності в феноменологічній соціології.
50. Специфіка територіальної ідентифікації населення України.

Неформальні дистанційні та онлайн курси

Існує можливість зарахування сертифікатів проходження дистанційних чи онлайн курсів за відповідною тематикою. Використання тих чи інших масових відкритих онлайн курсів (повністю або частково) має бути попередньо узгоджене з лектором.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено: доцентом кафедри соціології, к.с.н., доц. Коржовим Геннадієм Олександровичем

Ухвалено кафедрою соціології (протокол № 12 від 24.05.2024)

Погоджено Методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 9 від 26.06.2024)

РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

PCO навчальної дисципліни «Ідентичність в суспільстві модерну» передбачає оцінювання робіт успішності аспірантів з наступних видів робіт:

- 1) Виступи на семінарських (практичних) заняттях (Г сем)
- 2) Модульна контрольна робота (МКР) (Г мкр)

1. Розрахунок вагових балів

PCO з дисципліни складається із суми балів аспіранта за виконані контрольні заходи протягом семестру (RD)

$$RD = \Gamma \text{ сем} + \Gamma \text{ мкр} = 100 \text{ балів}$$

- 1) Виступи на семінарських (практичних) заняттях (Г сем)

Ваговий бал – 5 балів за правильну відповідь (доповнення до відповіді) на одне питання. Максимальна кількість балів за активність на семінарських заняттях дорівнює

$$\Gamma \text{ сем} = 5 \text{ балів} * 15 \text{ від.} = 75 \text{ балів}$$

При відповіді на кожне питання студент отримує :

- «відмінно», повна відповідь (не менше 90 % потрібної інформації, якщо у відповіді аспірант демонструє глибоке знання матеріалу, логічно і послідовно його викладає, дає обґрунтовані висновки, вільно оперує конкретними даними, з легкістю і переконливо відповідає на поставлені питання; активна участь в занятті – 5 балів;
- «дуже добре» і «добре», достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації), або повна відповідь з незначними неточностями, відповідає на більшість з поставлених питань – 3-4 бали;
- «задовільно» і «достатньо», неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації) та значні помилки, на поставлені питання відповідає слабо, або не відповідає взагалі, доповнення до відповіді інших аспірантів – 1-2 бали.
- «незадовільно», відсутня робота на семінарі, аспірант виявився не готовим відповідати на поставленні питання – 0 балів.

- 2) Виконання модульної контрольної роботи та її презентація (Г мкр).

Ваговий бал – 25 балів.

«відмінно» – 23-25 балів

«дуже добре» – 20-22 балів

«добре» – 16-19 балів

«задовільно» – 13-15 балів

«достатньо» – 11-12 балів

Гх (допуск до виконання залікової контрольної роботи) – 10 балів

При отриманні менше 10 балів домашня контрольна робота студенту не зараховується.

Критерії оцінювання:

Робота оцінюється відповідно до повноти виконання завдання, коректності опису результатів, теоретичної та фактографічної насиченості, глибини аналізу.

Заохочувальні бали

За участь в науково-практичних конференціях, що проходять на ФСП або в інших освітянських та дослідницьких установах, аспірант отримує додаткові бали.

Умови допуску до семестрового контролю:

Умовою допуску студента до заліку є отримання попередньої рейтингової оцінки не менше як 40 балів. Студенти, які протягом семестру набрали менше 40 балів, до заліку не допускаються.

Студенти, які протягом семестру набрали 60 і більше балів, можуть отримати, за згодою студента, без додаткового опитування семестрову оцінку «автоматом».

Студенти, які протягом семестру набрали менше 60 балів, але більше 40 балів ($40_{\text{бал}} < RD < 60_{\text{бал}}$), або бажають підвищити рейтингову оцінку, виконують залікову контрольну роботу.

Для отримання «зараховано» з першого календарного контролю студент повинен мати не менше ніж 20 балів, для отримання «зараховано» з другого календарного контролю студент повинен мати не менше ніж 40 балів.

Переведення значення рейтингових оцінок в ECTS та традиційні оцінки для виставлення їх до залікової відомості та залікової книжки здійснюється відповідно до табл.1.

Залік

Відповіді на заліку оцінюються у сумі в 100 балів та нараховуються за відповіді на 2 теоретичні питання:

- повна відповідь/виконане завдання (не менше за 90% потрібної інформації) – 50-45 балів;
- достатньо повна відповідь/ виконане завдання (не менше за 75% потрібної інформації) – 44-38 балів;
- неповна відповідь/ виконане завдання (не менше за 60% потрібної інформації) – 37-30 балів;
- неповна відповідь / не виконане завдання(менше за 60% потрібної інформації) – 29-0 балів.

Таблиця 1

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Традиційна оцінка
95 - 100	відмінно
85 - 94	дуже добре
75 - 84	добре
65 - 74	задовільно
60 - 64	достатньо
Менш ніж 60	незадовільно

Вимоги до модульної контрольної роботи (творчого есе)

МКР виконується у вигляді творчого есе, в якому кожний аспірант описує та аналізує власну персональну та соціальну ідентичності в динаміці особистої біографії та сімейної історії. Застосовуючи різні методи (автобіографічний, сімейна історія, антропологічний, біографічний, усна історія, аналіз документів, глибинне інтерв'ю, візуальна соціологія тощо), аспіранти аналізують різні виміри своєї ідентичності на фоні подій і трансформацій, що відбувались з їх родинами на протязі кількох поколінь і великих історичних перетворень, катаклізмів і явищ, що мали місце в житті країни. Завдання сприятиме розвитку соціологічної уяви, формуванню вміння побачити індивідуальний досвід через призму макросоціальних процесів і тенденцій. Загальна тема есе «Хто я? Звідки? Куди прямую?».

Аспіранти спробують зрозуміти, як сімейний досвід кількох поколінь вплинув на становлення їх як особистостей, як макросоціальні зрушення (політичні події, соціальні та культурні зміни, технологічні інновації тощо) перетворювали їх досвід і досвід їх близьких. Продовженням яких життєвих світів, успадкованих від родинних зв'язків, вони є, і чим вони відрізняються від своїх предків. Завдяки чому вони відрізняються від своїх батьків? Що робить їх унікальними на фоні інших представників свого покоління? Які зміни в ідентичностях відбувалися і завдяки яким впливам? Чи їх ідентичність та ідентичність їхніх предків була «приписаною», «з гнізда» (тобто диктувалася середовищем, в якому вони народилися), чи була змінена під впливом обставин? Якщо була змінена, то які саме причини та фактори спровокували ці зміни? Коли і чому вони сталися? Як співвідносяться персональні та колективні компоненти ідентичності? Ці та низка інших питань мають бути в фокусі уваги студентів при написанні даної творчої роботи.

Особлива увага має приділятися конфліктам і способам їх вирішення як рушійним силам становлення та розвитку ідентичності. Очікується, що робота повинна мати логічну структуру, однак заохочується креативний підхід. Опис має бути не тільки насиченим фактами, але й осмисленим за допомогою тих чи інших теорій та концептуальних підходів, що розглядаються в рамках дисципліни.